

סדנת סליחות / אוריאל בן יצחק

משנה יומא ח ט

1 את זו דרש רבי אלעזר בן עזריה: מפל חטאתיכם לפני ה' תטהרו – עברות שבין אדם למקום יום הכפורים מכפר, עברות שבין אדם לחברו אין יום הכפורים מכפר עד שיירצה את חברו. אמר רבי עקיבא: אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם - אביכם שבשמים, שנאמר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם. ואומר מקנה ישראל ה', מה מקנה מטהר את הטמאים אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל.

תלמוד בבלי, מסכת תענית דף כ"א:

2 תנו רבנן: לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז מעשה שבא רבי אלעזר בן רבי שמעון ממגדל גדור, מבית רבו, והיה רכוב על החמור ומטייל על שפת נהר ושמוח שמחה גדולה והיתה דעתו גסה עליו מפני שלמד תורה הרבה. נזדמן לו אדם אחד שהיה מכוער ביותר. אמר לו: שלום עליך רבי! ולא החזיר לו. אמר לו: ריקה! כמה מכוער אותה האיש! שמא כל בני עירך מכוערין כמותך?! אמר לו: יאיני יודע, אלא לך ואמור לאומן שעשאני כמה מכוער כלי זה שעשית. כיון שידע בעצמו שחטא ירד מן החמור, ונשתטח לפניו ואמר לו: נעניתי לך, מחול לי! אמר לו: יאיני מוחל לך עד שתלך לאומן שעשאני ואמור לו כמה מכוער כלי זה שעשית! היה מטייל אחריו עד שהגיע לעירו. יצאו בני עירו לקראתו והיו אומרים לו: שלום עליך רבי רבי, מורי מורי. אמר להם: למי אתם קורין 'רבי רבי'! אמרו לו: 'לזה שמטייל אחריד'. אמר להם: 'אם זה רבי - אל ירבו כמותו בישראל!' אמרו לו: 'מפני מה?' אמר להם: 'כך וכך עשה לי!' אמרו לו: 'אף על פי כן מחול לו, שאדם גדול בתורה הוא'. אמר להם: 'בשבילכם הריני מוחל לו, ובלבד שלא יהא רגיל לעשות כן!'

מיד נכנס רבי אלעזר בן רבי שמעון ודרש: 'לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז!'

משנה תורה, ספר המדע, הלכות תשובה, הלכות תשובה, פרק ב

3 יא אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרין אלא עברות שבין אדם למקום, כגון מי שאכל דבר אסור או בעל בעילה אסורה וכיוצא בהן. אבל עברות שבין אדם לחברו, כגון חובל חברו או המקלל את חברו או גוזלו וכיוצא בהן--אינו נמחל לו לעולם, עד שיתן לחברו מה שהוא חייב לו, וירצהו.

יב אף על פי שהחזיר לו ממון שהוא חייב לו, צריך לרצותו ולשאל ממנו שימחל לו; ואפלו לא הקניט את חברו אלא בדברים, צריך לפייסו ולפגע בו עד שימחל לו.

יג לא רצה חברו למחל לו--מביא לו שורה שלשלושה בני אדם מרעיו, ופוגעין בו ומבקשין ממנו. לא נתרצה להן, מביא לו שניה ושלישית. לא רצה, מניחו והולך לו; וזה שלא מחל, הוא החוטא. ואם הקיף רבו--הולך ובה אפלו אלו פועמים, עד שימחל לו.

יד לפי שאסור לאדם שיהיה אכזרי ולא יתפייס, אלא יהיה נוח לרצות וקשה לכעס, ובשעה שמבקש ממנו החוטא למחל, מוחל בלבב שלם ובנפש חפצה; ואפלו הוצר לו הרבה וחסא לו הרבה, לא יקם ויטור. וזה הוא דרכם שלזרע ישראל, ולבם הנכון. אבל הגויים ערלי לב אינו פו, אלא 'ועברתו שמרה נצח' (עמוס א, יא); וכן הוא אומר על הגבעונים לפי שלא מחלו לישראל, 'והגבעונים לא מבני ישראל המה' (שמואל ב כא, ב).

4 לך אלי תשוקתי / ר' אברהם אבן עזרא

5 מכניסי רחמים / מהתפילה

מְכַנְיְסֵי רַחֲמִים הַכְנִיסוּ רַחֲמֵינוּ, לִפְנֵי בַעַל הַרַחֲמִים	בְּךָ חֲשָׁקִי וְאַהֲבָתִי לְךָ רוּחִי וְנִשְׁמָתִי	לְךָ אֱלֹהֵי תְשׁוּקָתִי לְךָ לִבִּי וְכַלְיוֹתַי
מִשְׁמִיעֵי תַפְלָה הַשְׁמִיעוּ תַפְלַתְנוּ, לִפְנֵי שׁוֹמֵעַ תַפְלָה	וְתַרְצָה אֶת תְּשׁוּבָתִי	הַשִּׁיבֵנִי וְאַשׁוּבָה
מִשְׁמִיעֵי צְעָקָה הַשְׁמִיעוּ צְעַקְתְנוּ, לִפְנֵי שׁוֹמֵעַ צְעָקָה	עַדִּי שׁוֹבֵי לְאַדְמָתִי וְאַף כִּי אַחֲרֵי מוֹתִי	לְךָ אֲזַעַק בְּךָ אֲדַבֵּק לְךָ אֲנִי בְּעוֹדֵי חַי
מְכַנְיְסֵי דְמָעָה הַכְנִיסוּ דְמְעוֹתֵינוּ, לִפְנֵי מֶלֶךְ מִתְרַצָּה בְּדְמָעוֹת	וּמִמֶּךָ הִיא תְּכוּנָתִי וְעוֹרִי עִם גְּוִיָתִי	לְךָ יְדִי לְךָ רַגְלִי לְךָ עֲצָמֵי לְךָ דָמִי
הַשְׁתַּדְּלוּ וְהַרְבּוּ תַחֲנֹנָה וּבִקְשָׁה, לִפְנֵי מֶלֶךְ אֵל רַם וְנֹשָׂא		

6 יה שמע אביונך / רבי יהודה הלוי

דְּמַעַת פְּנִיָהּ תִשְׁעָה וְתִאֲסוּף עֵדֶר תּוֹעָה וְתִתְקִים לְךָ רוּעָה וּפְקוּד בָּטוֹב צֹאנֶךָ	הַוֹתֵם וְעוֹנֵם מְחַה וְרַבִּי זְדוֹנֵם וְאִם לֹא תַעֲשֶׂה לְמַעַנְם עֲשֵׂה צוּרֵי לְמַעַנֶךָ	יְהִי שְׁמֵעַ אֲבִיוֹנֶיךָ הַמְחַלִּים פְּנֵיךָ אֲבִינוּ לְבָנֶיךָ אֵל תַּעֲלֵם אֲזוּנֶךָ
הוֹלְכֵי בְדַרְךְ נִכְחָה תִּבְשָׁרֵם הַיּוֹם סְלִיחָה וּבַתְּפִלַּת הַשַּׁחַר הַמְצִיאֵם חַנּוּךָ	וּמְחַה הַיּוֹם חוֹבֵם וְרַצָּה כְּמוֹ שֵׁי נִיבֵם וּלְךָ תִכְיֶן לִבָּם וְגַם תִּקְשִׁיב אֲזוּנֶךָ	יְהִי עִם מִמְעַמְמֵקִים יִקְרָאוּ מֵרׁוֹב מְצוּקִים אֵל נָא תִשָּׁבֵם רַקִּים הַיּוֹם מִלְּפָנֶיךָ

7 בן אדם מה לך נרדם / מחבר לא ידוע

8 אדון הסליחות / מחבר לא ידוע

בּוֹחוֹן לְבָבוֹת דוֹבֵר צְדָקוֹת חֲטָאֵנוּ לִפְנֵיךָ רַחֵם עָלֵינוּ	אֲדוֹן הַסְּלִיחוֹת גּוֹלָה עֲמוּקוֹת חֲטָאֵנוּ לִפְנֵיךָ רַחֵם עָלֵינוּ	קוִים קָרָא בְּתַחֲנוּנֵים מֵאֲדוֹן הָאֲדוֹנִים	בֶּן אָדָם מַה לְּךָ נֶרְדָם שִׁפְךָ שִׁיחָה דָרַשׁ סְלִיחָה
וְתִיק בְּנַחֲמוֹת חוֹקֵר פְּלִיּוֹת חֲטָאֵנוּ לִפְנֵיךָ רַחֵם עָלֵינוּ	הַדּוֹר בְּנַפְלָאוֹת זוֹכֵר בְּרִית אָבוֹת חֲטָאֵנוּ לִפְנֵיךָ רַחֵם עָלֵינוּ	בְּטָרֵם יָמִים פּוֹנִים לִפְנֵי שׁוֹכֵן מְעוֹנִים	רַחֵץ וּטְהַר וְאַל תִּאֲחַר וּמְהֵרָה רוּץ לְעֲזָרָה
יּוֹדֵעַ כָּל נִסְתָּרוֹת לוֹבֵשׁ צְדָקוֹת חֲטָאֵנוּ לִפְנֵיךָ רַחֵם עָלֵינוּ	טוֹב וּמִטִּיב לְבָרִיּוֹת כּוֹבֵשׁ עֲוֹנוֹת חֲטָאֵנוּ לִפְנֵיךָ רַחֵם עָלֵינוּ	בָּרַח וּפְחַד מֵאֲסוּנִים יִשְׂרָאֵל נֶאֱמָנִים	וּמִפְשַׁע וְגַם רָשָׁע אֲנֵא שְׁעָה שְׁמֶךָ יוֹדְעֵי
נוֹרָא תַהֲלוֹת עוֹנָה בְּעַת צָרוֹת חֲטָאֵנוּ לִפְנֵיךָ רַחֵם עָלֵינוּ	מִלֵּא זְכִיּוֹת סוֹלַח עֲוֹנוֹת חֲטָאֵנוּ לִפְנֵיךָ רַחֵם עָלֵינוּ	וּלְנוּ בִשְׁתַּת הַפְּנִים	לְךָ אֲדֹנָי הַצְּדָקָה
צוּפָה עֲתִידוֹת רוֹכֵב עֲרָבוֹת תָּמִים דְּעוֹת חֲטָאֵנוּ לִפְנֵיךָ רַחֵם עָלֵינוּ	פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת קוֹרָא הַדּוֹרוֹת שׁוֹמֵעַ תַּפְּלוֹת חֲטָאֵנוּ לִפְנֵיךָ רַחֵם עָלֵינוּ	מִמֶּנּוּ נִפְלָאִים לִפְנֵי הֵם נִקְרָאִים כְּרַחֵם אָב עַל בְּנִים וּלְנוּ בִשְׁתַּת הַפְּנִים	כִּי לְעוֹלָם לֹא נַעֲלֵם וְכָל מֵאֲמָר אֲשֶׁר יֵאָמֵר הַמְרַחֵם הוּא יִרַחֵם עָלֵינוּ לְךָ אֲדֹנָי הַצְּדָקָה